

ЗМІСТ

1. Гранти, міжнародна підтримка.....	2
INTO CHANGE AWARD 2026.....	2
2. Документи міжнародних організацій.....	3
ОЕСР: ІМПУЛЬС ДЛЯ СУСПІЛЬСТВ, ЩО СТАРІШАЮТЬ	3
ОЕСР: УПРАВЛІННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СКЛАДНИХ ПРІОРИТЕТІВ	4
ОЕСР: ЧОМУ ОСВІТА ТА ЗНАННЯ ВЧИТЕЛІВ ВАЖЛИВІ	5
ОЕСР: ВИМІРЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО СТАЛОГО ЗРОСТАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ.....	6
ОЕСР: ЕКСПЕРИМЕНТИ З ГШІ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ.....	7
3. Корисні новини України та світу	8
ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ ПРОЄКТУ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПСИХОЛОГІЧНУ СЛУЖБУ	8
КРИЗА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: УСПІШНИЙ ДОСЛІДНИК — НЕ ОБОВ'ЯЗКОВО ГАРНИЙ ВИКЛАДАЧ.....	9
ТЕРМІН ПОДАННЯ ЗАЯВОК ДО НСД ПОДОВЖЕНО ДО 27 ЛИПНЯ	10
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЗАХОПИВ 30% ДОСЛІДНИЦЬКИХ ВІДКРИТТІВ	11
ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	12
РЕЦЕНЗОВАНІ ЖУРНАЛИ ПОТРЕБУЮТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	15
РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖЗАМОВЛЕННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ.....	16
ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ОЗНАКИ НАЯВНОСТІ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ, ФАЛЬСИФІКАЦІЇ, ФАБРИКАЦІЇ В АКАДЕМІЧНОМУ ТВОРІ.....	17
ЯК ЗМІЦНИТИ ДОВІРУ ДО УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ДИПЛОМІВ? СЛІД ПЕРЕВІРЯТИ НЕ ПРОЦЕДУРИ, А РЕАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ.....	18
ІШІ-ПОМІЧНИК НА ПОРТАЛІ НРАТ: РОЗУМНИЙ ПОШУК ТА НАВІГАЦІЯ.....	19
КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ.....	20
ОНОВЛЕНО ПЕРЕЛІКИ БЕЗОПЛАТНИХ БАЗ ДАНИХ ПАТЕНТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА НЕПАТЕНТНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	21
ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ ПРОЄКТУ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТРЕТЬОГО РІВНЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ G7.....	22
ЗАМІСТЬ СПРАВЖНЬОЇ ОСВІТИ - МЕТАКОГНІТИВНІ ЛІНОЦІ, ФОРМАЛІЗМ ТА ПОРОЖНІ АУДИТОРІЇ	22
ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ ПРОЄКТУ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТРЕТЬОГО РІВНЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТ	23
ЯК ПРОТИДІЯТИ ДОМІНУВАННЮ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ?	24

4. Наукові заходи25

ПРОБЛЕМА САМОЦИТУВАННЯ: ЯК ВИДАВЦІ МОЖУТЬ ЗАХИСТИТИ СВОЇ ЖУРНАЛИ	25
МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ І ПРАКТИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ, ВИВЧЕННЯ ТА ПРОМОЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ	25
КОМПЛЕКСНИЙ ПОШУК У WEB OF SCIENCE	26
УНІВЕРСИТЕТСЬКІ РЕЙТИНГИ: ЯК У СВІТІ ОЦІНЮЮТЬ ЗВО	27
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТЕРМОМЕХАНІКИ	27
НАНОТЕХНОЛОГІЇ В РЕПРОДУКЦІЇ ТВАРИН ТА ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ	28

1. Гранти, міжнародна підтримка

INTO CHANGE AWARD 2026

Національний фонд досліджень України повідомляє про старт прийому номінацій на Into Change Award 2026. Це - європейська премія, що відзначає видатні дослідницькі групи, які здійснюють вагомий внесок у розвиток науки, інновацій та суспільства. Премія присуджується за підтримки Міністерства науки, вищої освіти та цифрових справ Данії та покликана

підтримати внесок науки та інновацій у здатність Європи відповідати на глобальні виклики, знаходити спільні рішення, сприяти сталому розвитку, створювати позитивні зміни. Особливий акцент – на міжнародній співпраці, що об'єднує дослідників із різних країн, наукових дисциплін та установ. Взяти участь у конкурсі можуть дослідницькі групи з усіх галузей науки, що працюють у європейських установах та складаються з 3-8 активних дослідників. Критерії відбору дослідницьких команд: виняткові наукові досягнення або значний внесок у розвиток відповідної галузі знань; вагомий суспільний вплив, сприяння розв'язанню викликів у сферах довкілля, безпеки, демократії, конкурентоспроможності, розвитку суспільного добробуту, державних сервісів і публічних дискусій; відданість ключовим цінностям наукової діяльності - допитливості, співпраці, відповідальності, взаємоповаги та відкритості. Загальний розмір премії у 2026 році становить 8 млн данських крон. Кожен із членів команди-переможця отримає почесну винагороду в розмірі 100 тис. данських крон, а решта коштів буде у вигляді рамкового гранту надана

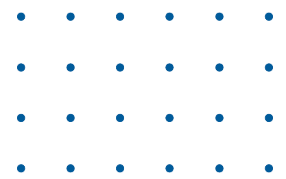
дослідницькій групі. Заявку на участь у конкурсі можна подати до 14 серпня 2026 року.

Детальніше: <https://ufsn.dk/english/research-and-innovation/communicating-research/into-change-awards/into-change/>,

<https://nrfu.org.ua/news/ogolosheno-pryjom-nominacij-na-premiyu-into-change-award-2026/>

Фото: скріншот

2. Документи міжнародних організацій

ОЕСР: ІМПУЛЬС ДЛЯ СУСПІЛЬСТВ, ЩО СТАРІШАЮТЬ

Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала робочий документ «Потенційний імпульс від ШІ для суспільств, що старішають: перші висновки дослідження» із серії «Робочі документи департаменту економіки ОЕСР». У ньому зазначається, що у найближчі десятиліття демографічні чинники послаблять економічне зростання у країнах ОЕСР.

Демографічний перехід, викликаний збільшенням тривалості життя та зниженням народжуваності, є глобальним явищем, хоч і розвивається з різною швидкістю та інтенсивністю у різних країнах. Старіння населення зменшить тиск на трудові ресурси, скоротивши відносну частку працездатного населення, навіть якщо більш висока частка робочої сили може частково компенсувати прогнозоване зниження співвідношення працюючих до пенсіонерів. У той же час штучний інтелект надає можливості для підвищення продуктивності праці, потенційно пом'якшуючи дефіцит робочої сили та стимулюючи економічне зростання. Однак мало що відомо про те, як змінюється ступінь впливу ШІ упродовж життєвого циклу і що це може означати для упровадження ШІ в суспільствах, що старішають. На основі даних Програми ОЕСР з міжнародної оцінки компетенцій дорослих (PIAAC) встановлено, що загальний вплив ШІ на працівників (автоматизація та розширення можливостей) відбувається по перевернутій U-подібній кривій. Вплив автоматизації вищий у молодших вікових групах і швидко знижується з віком, оскільки досвід, як правило, доповнює ШІ. Проте така універсальна технологія, як ШІ, неминуче призведе до руйнівного впливу, а для повноцінного використання переваг ШІ знадобиться перерозподіл ринку праці, перекваліфікація та підвищення кваліфікації,

стимулювання інновацій в бізнесі, які будуть слабшими саме у старіючих суспільствах.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/publications/a-potential-boost-from-ai-in-ageing-societies_be002e40-en.html,

https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/07/a-potential-boost-from-ai-in-ageing-societies_144607bb/be002e40-en.pdf,

<https://doi.org/10.1787/be002e40-en>

Фото: скріншот

ОЕСР: УПРАВЛІННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СКЛАДНИХ ПРІОРИТЕТІВ

Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала звіт «Розбудова потенціалу держапарату для управління та реалізації складних пріоритетних завдань» із серії «Огляди державного управління ОЕСР». У ньому зазначається, що уряди реалізують складні міждисциплінарні пріоритети в середовищі, що швидко змінюється, в умовах дефіциту ресурсів,

зростаючих очікувань громадян і обмеженої суспільної довіри. Результати досліджень показують, що низький рівень довіри зумовлений тим, що люди вважають урядові структури нездатними ефективно вирішувати довгострокові політичні завдання. У звіті розглядається, яким чином урядові інституції можуть зміцнити свій потенціал в управлінні, координації та забезпеченні реалізації проектів в умовах дедалі більш фрагментованого й мінливого політичного середовища. Спираючись на приклади Болгарії, Естонії, Греції, Ірландії, Польщі та Португалії, експерти показують шляхи забезпечення процесів планування та аналітичної підтримки цільових заходів, розглядають функції центрів управління за трьома наступними вимірами. Перший – оцінка того, як здійснюється узгодження механізму управління з пріоритетами уряду. Другий - планування та вирішення поточних проблем, таких, як фрагментовані стратегії, недостатні зв'язки з ресурсами та обмежена ієрархія між ініціативами. Третій - аналіз можливостей ефективної координації та розробки політики. Також у звіті подаються реальні приклади та варіанти політики, ролі та функції урядових структур.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/publications/building-centre-of-government-capabilities-to-steer-and-deliver-complex-priorities_9899e2fe-en.html,

https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/07/building-centre-of-government-capabilities-to-steer-and-deliver-complex-priorities_f1233bfc/9899e2fe-en.pdf,

<https://doi.org/10.1787/9899e2fe-en>

Фото: скріншот

ОЕСР: ЧОМУ ОСВІТА ТА ЗНАННЯ ВЧИТЕЛІВ ВАЖЛИВІ

У блозі Організації економічного співробітництва та розвитку опублікована стаття Хівун Бе «Чому освіта та знання вчителів важливі: висновки з опитування щодо знань вчителів». У ній зазначається, що знання предмету мають фундаментальне значення для вчителів, цього замало, оскільки гарний учитель — це не просто «ходяча енциклопедія». Знання того, як розв'язувати математичні задачі, не означає, що ви знаєте, як навчити розв'язувати задачі учнів і зробити це водночас цікавим. Предметні знання вчителів доповнюються їхніми знаннями з викладання, навчання та оцінювання, відомими як загальна педагогіка. Результати нещодавнього проведеного опитування щодо загальних педагогічних знань (ЗПЗ) вчителів, показали, що вчителі з вищим рівнем ЗПЗ витрачають більше часу на заняття, займаючись фактичним викладанням та навчанням, і менше часу – дисциплінарними чи адміністративними завданнями. У країнах, де вчителі мають вищі бали ЗПЗ, учні, як правило, мають кращі результати з математики та читання відповідно до результатів PISA. Наявність педагогічних знань також підтримує благополуччя вчителів: ті, хто мають більші педагогічні знання у більшості країн, як правило, повідомляють про менший стрес від поведінки учнів тому, що вони можуть обмежити деструктивну поведінку в класах. Вчителі, які більше знають про загальну педагогіку, менше стресують від тиску, пов'язаного з підзвітністю, підтримкою різноманітних навчальних потреб, адаптацією до реформ та професійним навчанням. Для багатьох вчителів початкова педагогічна освіта - перше знайомство з педагогічними теоріями та практикою. Але для деяких вчителів навчання на початкову кваліфікацію може навіть не передбачати таких практик. Майже половина вчителів у Саудівській Аравії заявили, що почали викладати лише з предметною кваліфікацією. У Марокко кожен п'ятий вчитель заявив, що почав викладати, маючи лише предметну підготовку. Вчителі, які мають лише предметну кваліфікацію, мають нижчий середній бал знань учнів у Хорватії, Чилі та Португалії.

Детальніше: <https://oecdutoday.com/why-teacher-education-and-knowledge-matter-insights-from-the-teacher-knowledge-survey/>,

https://www.oecd.org/en/publications/results-from-the-teacher-knowledge-survey_5542e88a-en.html

Фото: скріншот

ОЕСР: ВИМІРЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО СТАЛОГО ЗРОСТАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ

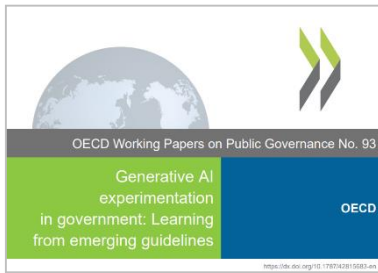
Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала робочий документ «Вимірювання екологічно сталого зростання продуктивності: порівняння доступних варіантів та оцінка тенденцій для трьох країн ОЕСР, що розглядаються у якості прикладу» із серії «Документи ОЕСР з питань продовольства, сільського господарства та рибальства». У ньому зазначається, що стале зростання виробництва екологічно стійким способом є ключем до продовольчої безпеки, підтримки фермерів та підвищення екологічної стійкості сектору. Це вимагає більшого обсягу продукції з меншими витратами, тому досягнення стійкого зростання продуктивності потребує збільшення виробництва за одночасного зниження екологічного тиску. Традиційні показники продуктивності, як правило, фокусуються лише на показниках виробництва та витрат, залишаючи осторонь зовнішні екологічні ефекти. У документі розглядається шість індексів екологічно сталого зростання продуктивності, які інтегрують зростання сукупної факторної продуктивності (СФП) сільського господарства і тенденції чотирьох агроекологічних екстерналій. Дослідження виявило незначні відмінності між індексами, коли екологічним вимірам присвоюються низькі ваги, але ці відмінності збільшуються зі збільшенням ваг. Три тематичні дослідження (Мексика, Нідерланди, Нова Зеландія) ілюструють потенційні рушійні сили СФП. У Мексиці покращений доступ до ринку внаслідок дії торговельних угод, а також реалізації заходів підтримки сільського господарства стали ключовими чинниками. У Нідерландах - регуляторні заходи, спрямовані на управління аміаком та добривами. У Новій Зеландії ефективність пов'язана зі зростанням виробництва, зумовленим експортом, динамікою поголів'я та впровадженням новітніх технологій.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/publications/measurement-of-environmentally-sustainable-productivity-growth_0869e00a-en.html,

https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/07/measurement-of-environmentally-sustainable-productivity-growth_47254cdd/0869e00a-en.pdf,
<https://doi.org/10.1787/0869e00a-en>

Фото: скріншот

ОЕСР: ЕКСПЕРИМЕНТИ З ГШІ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала робочий документ «Експерименти з генеративним штучним інтелектом в державному управлінні: висновки з нових рекомендацій» із серії «Робочі документи ОЕСР з питань державного управління». У ньому зазначається, що технології штучного інтелекту швидко розвиваються, створюючи значні можливості для підвищення продуктивності й підтримки інновацій та підприємництва. Уряди швидко виявили потенційні переваги ГШІ та почали розробляти відповідні посібники з використання цих інструментів в державному управлінні, наприклад «Посібник з ШІ для уряду Великобританії». Дослідники з Інституту Алана Тьюринга виявили, що «генеративний ШІ вже поширений у державному секторі», він підтримує до 41% завдань, забезпечуючи значну економію часу при систематичному застосуванні. Однак більша частина упровадження є «тіньовим ШІ», який використовується несанкціоновано без офіційного схвалення чи нагляду, неорганізовано, без чітких керівних принципів. У документі розглядається зростаючий розрив між швидким, децентралізованим упровадженням ГШІ та відстаючими механізмами державного управління, аналізі експериментів, управлінні ризиками та відповідальному впровадженні технологій. Вивчення офіційних рекомендацій, підготовлених у 14-ти країнах, а також академічної літератури і тематичних досліджень, дозволило зрозуміти, як різні юрисдикції втілюють етичні принципи поведінки з ШІ в операційну практику та встановити їх фрагментованість.

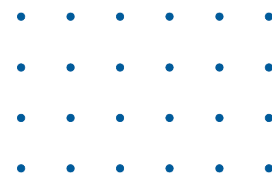
Детальніше: https://www.oecd.org/en/publications/generative-ai-experimentation-in-government_42815683-en.html,

https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/07/generative-ai-experimentation-in-government_706b6f2b/42815683-en.pdf,

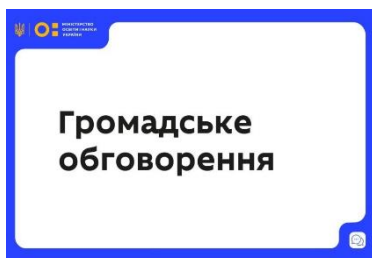
<https://doi.org/10.1787/42815683-en>

Фото: скріншот

3. Корисні новини України та світу

ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ ПРОЄКТУ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПСИХОЛОГІЧНУ СЛУЖБУ

Міністерство освіти і науки України пропонує для громадського обговорення проєкт наказу «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України». Документ розроблено з метою удосконалення нормативно-правової бази діяльності психологічної служби, забезпечення психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та створення безпечного освітнього середовища. Нова редакція «Положення...» передбачає розширення понятійного апарату (застосування термінів «психосоціальна допомога», «перша психологічна допомога», «кризове психологічне втручання», «життєстійкість», «психологічне благополуччя», «перенаправлення»); цифровізацію процесів, в рамках якої АС «ІРЦ» стане єдиним інструментом для ведення документації та формування звітності; використання валідизованих методів психологічної діагностики, внесених до Переліку методик в АС «ІРЦ»; чітку структурування діяльності, зокрема розмежування рівнів надання психосоціальної та психологічної допомоги (від універсальної профілактики та створення безпечного середовища до перенаправлення). Прийняття документу підтримає створення психологічно безпечного та здорового освітнього середовища, підвищення ефективності психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу здобувачів освіти. Зауваження та пропозиції до проєкту можна подати до 30 липня 2026 року.

Детальніше: <https://mon.gov.ua/news/mon-proponuie-dlia-hromadskoho-obhovorennia-proiekt-nakazu-pro-zatverdzhennia-polozhennia-pro-psykholohichnu-sluzhbu-u-systemi-osvity-ukrainy>,

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/gromadske-obgovorennia/2026/07/16/proekt-polozhennia-pro-psixologicnu-sluzbu-u-sistemi-osviti-ukrai-ni.docx>

Фото: МОН

КРИЗА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: УСПІШНИЙ ДОСЛІДНИК — НЕ ОБОВ'ЯЗКОВО ГАРНИЙ ВИКЛАДАЧ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Арджуна Аппадурая «Недостатня підготовка викладачів — це прихований скандал академічної спільноти». У ній автор стверджує, що однією з найсерйозніших, але майже не обговорюваних проблем сучасної вищої освіти є відсутність системної педагогічної підготовки науковців, які приходять працювати до університетів. Нинішні дискусії про вдосконалення університетського викладання часто залишають поза увагою головне питання: більшість науковців ніколи не проходять спеціального навчання педагогічній майстерності. Аппадурай згадує, що після захисту докторської дисертації він був одразу поставлений перед необхідністю викладати широкий спектр дисциплін, не маючи для цього ані відповідної педагогічної підготовки, ані достатнього досвіду. На його переконання, успішність перших років роботи значною мірою забезпечували особисті комунікативні здібності, ораторська майстерність і впевненість під час публічних виступів, а не професійне розуміння того, як організовувати навчальний процес. Він критично оцінює традиційну практику використання студентських опитувань як основного інструменту оцінювання якості викладання, оскільки такі опитування радше відображають популярність викладача або суб'єктивне ставлення студентів, ніж справжню педагогічну майстерність. Більшість молодих викладачів змушені самостійно опановувати професію, наслідуючи старших колег, запозичуючи їхні навчальні програми, окремі методичні прийоми й стиль викладання. До появи сучасних цифрових ресурсів така неформальна передача досвіду здійснювалася через особисті контакти, телефонні розмови, поштове листування та копіювання матеріалів. Проте навіть сьогодні, попри доступність численних інформаційних ресурсів, університетська система не створила повноцінного механізму професійної педагогічної підготовки викладачів. Щоб утримувати увагу студентів, багато хто компенсує нестачу педагогічної підготовки харизмою, особистими історіями, спрощеними аналогіями чи розважальними елементами, однак такі прийоми не можуть замінити професійних знань у галузі методології та психології навчання. Університетські центри підвищення кваліфікації мають доволі обмежені можливості, а значна частина викладачів просто не має часу для повноцінного проходження таких програм. Проблема має системний характер і підсилюється тим, що сучасний університет одночасно виконує дедалі більше функцій: проводить дослідження, забезпечує навчання, виконує соціальні, культурні та громадські завдання. Отже, настав час переглянути традиційне уявлення про нерозривність викладання і наукових досліджень. Університетам варто критично переосмислити, чи всі викладачі обов'язково повинні поєднувати інтенсивну дослідницьку діяльність із викладанням. Необхідно формувати нові партнерські відносини між академічними дисциплінами та педагогічною освітою, повернути повагу до професійної майстерності

викладача. Стаття фокусує увагу читача на питанні балансу між дослідницькою та освітньою місіями університету.

Детальніше: <https://www.timeshighereducation.com/depth/our-lack-teaching-training-professoriates-secret-scandal>

Фото: pixabay.com

ТЕРМІН ПОДАННЯ ЗАЯВОК ДО НСД ПОДОВЖЕНО ДО 27 ЛИПНЯ

Міністерство освіти і науки України прийняло рішення продовжити термін подання інформації до Національної системи дослідників України до 27 липня 2026 року. Усі охочі мають ще тиждень, щоб внести до системи інформацію про власні публікації, гранти, патенти, міжнародну співпрацю, участь у підготовці дослідників та інші результати наукової та науково-технічної діяльності за період 2023–2025 років. На основі цих відомостей буде сформовано два рейтинги: загальний рейтинг дослідників та окремий рейтинг молодих учених. Науковці з найвищими позиціями в рейтингах зможуть отримати державні стипендії у розмірі 10 тис. грн, які будуть виплачуватись упродовж двох років. Участь у Національній системі дослідників України є добровільною. Звертаємо увагу на те, що на вебпорталі НРАТ у базі даних академічних текстів відображаються актуальні відомості щодо дисертацій, отримані від системи державної реєстрації, а в основу метаданих покладені належним чином оформлені облікові картки (ОКД). Національний репозитарій академічних текстів не має повноважень самостійно вносити зміни. Отже, якщо вже захищена дисертація представлена у НРАТ як «запланована», необхідно діяти відповідно до наказу МОН № 271 від 24.03.2022 “Про затвердження Порядку державної реєстрації та обліку науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій“. Це означає, що після того, як захист відбувся, відповідальні особи мають додатково внести до раніше зареєстрованих ОКД копії рішень засідання вченої ради, наказів МОН, наказів про видачу дипломів тощо. Лише після цього та верифікації даних в системі держреєстрації відбувається зміна статусу дисертації із «Запланована» на «Захищена» або «Перенесена», «Скасована», «Незахищена». Цей порядок запроваджений з червня 2022 року. Усі зареєстровані у період 1992-2021 рр. облікові картки дисертацій від початку мають статус «Захищена», оскільки реєструвались виключно після захисту.

Детальніше: <https://mon.gov.ua/news/mon-prodovzhylo-termin-podannia-zaiavok-do-natsionalnoi-systemy-doslidnykiv>, <https://nauka.gov.ua/information/nsd/>, <https://nrat.ukrintei.ua/yakshho-zahyshhena-dysertacziya-maye-u-metadanyh-nrat-status-zaplanovana/>, <https://www.ukrintei.ua/napriamy-diialnosti/derzhavna-reiestratsiia-ntr-dysertatsii/zagalni-vidomosti-0/>, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0640-22#Text>

Фото: МОН

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЗАХОПИВ 30% ДОСЛІДНИЦЬКИХ ВІДКРИТТІВ

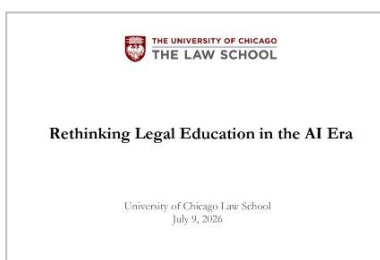
На сайті Kudos опублікована стаття Чарлі Раппл «Штучний інтелект захопив третину дослідницьких відкриттів». Вона присвячена результатам дослідження видавничої сфери в епоху ШІ та рекомендаціям стосовно того, як зробити контент видимим. Звіт Kudos про першу фазу проєкту «Приборкання крокодила» показує, що штучний інтелект вже захопив третину

наукового пошуку інформації, причому багато дослідників не усвідомлюють, якою мірою їхнє сприйняття наукової літератури зараз опосередковане штучним інтелектом. Документ містить аналіз результатів двох опитувань, в яких взяли участь понад 11,5 тис. дослідників та 200 бібліотекарів, сканування понад 300 джерел, а також висновки та рекомендації для маркетингових, редакційних, відділів обслуговування клієнтів, управління обліковими записами та технологічних команд, а також дорожню карту довгострокових стратегічних дій. Встановлено, що наразі як мінімум третина дослідників починає пошук інформації за допомогою ШІ; 40% помилково вважають, що огляди, згенеровані ШІ, були створені або куровані людиною. Видавці мають відігравати активну роль у забезпеченні точного представлення наукового контенту системами штучного інтелекту. Необхідно узагальнювати найкращі практики роботи з ШІ, розробляти схеми базового аналізу та відстеження видимості ШІ, забезпечувати оптимізацію пошукових систем та належну видимість у графах знань та індексах; надавати ціннісні пропозиції щодо курованих публікацій; забезпечувати ефективне управління знаннями, включно з криптографічним підтвердженням для довірчого використання. У рамках наступної фази дослідження відбудеться перехід від діагностики до скоординованого реагування: бенчмаркінг того, як відкриття, засновані на штучному інтелекті, впливають на використання та доходи видавців; як вивчати поведінку дослідників для задоволення їхніх очікувань; як спільні стандарти необхідно розробити та запровадити для контенту (розмітки, машинозчитувані сигнали), щоб системи штучного інтелекту коректно отримували, інтерпретували та атрибуували наукові матеріали.

Детальніше: <https://blog.growkudos.com/news/ai-discovery-study-sets-out-actions-required-for-publishers-to-make-content-visible-via-new-channels>,
<https://info.growkudos.com/croc-pu>,
<https://3cxvc.share.hsforms.com/2Zkn8u513RXeavugD0GjT0A>

Фото: скріншот

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Юридичний факультет Чиказького університету оприлюднив меморандум щодо розвитку юридичної освіти в епоху штучного інтелекту. Документ ґрунтується на результатах консультацій, набутому у попередні три роки досвіді та прагне встановити рамки для адаптації юридичної освіти до ери штучного інтелекту. Ключовими є три питання: 1) формування педагогіки та оцінювання, стійких до штучного інтелекту; 2) підвищення рівня «основних людських» навичок, які відрізняють кращих юристів; 3) навчання відповідальному, ефективному та етичному використанню ШІ. Замість того, щоб намагатися заборонити штучний інтелект або ігнорувати його ризики для навчання, педагогіка та системи оцінювання повинні бути розроблені таким чином, щоб студенти навчилися критично мислити та вирішувати юридичні проблеми з обґрунтованим професійним судженням. Таким чином, нам потрібно забезпечити, щоб наші студенти не покладалися на спрощені інструменти ШІ, які допомагають їм знаходити прості відповіді, але гальмують інтелектуальний розвиток. Це вимагає переосмислення технологій, які ми дозволяємо використовувати в наших класах, завдань, які ми даємо нашим учням, і способів оцінювання їхньої успішності. Потрібна педагогіка, стійка до штучного інтелекту, - йдеться про способи взаємодії в класі та оцінювання успішності, які винагороджують старанну й постійну взаємодію учнів з матеріалом і не перекладають роботу на інструменти штучного інтелекту. Це не означає спроби запобігти використанню штучного інтелекту всіма учнями, а навпаки – фокусування зусиль на залученості учнів. Штучний інтелект може трансформувати юридичну професію, але багато аспектів юридичної практики, ймовірно, залишаться прерогативою людей не лише тому, що люди добре в них розбираються, а й тому, що клієнти, роботодавці, судді та суспільство бажатимуть, щоб люди їх виконували. Серед іншого, ці аспекти юридичної практики, ймовірно, включатимуть усну адвокатську діяльність, стратегічне судження, критичне мислення, розвиток і підтримку відносин з клієнтами та зацікавленими сторонами. Звичайно, існують способи, за допомогою яких штучний інтелект може допомогти людям у виконанні цих завдань. Але юридична освіта повинна зосереджуватись на підготовці студентів до тих аспектів юридичної практики, для яких люди, ймовірно, залишатимуться необхідними. ШІ вже є поширеною частиною юридичної практики і надалі ставатиме ще більш поширеною. Нереалістично думати, що студенти та юристи не використовуватимуть штучний інтелект. Але юридичні технології швидко змінюються, і немає жодної гарантії, що конкретні інструменти чи методи штучного інтелекту, які є популярними сьогодні, будуть корисними, коли студенти почнуть практикувати. Таким чином, навчання навичкам роботи зі штучним інтелектом вимагає більше, ніж просто підготовки студентів, які можуть використовувати інструменти, що вже є частиною юридичної практики.

Юридичні школи повинні надати студентам аналітичні навички й теоретичний інструментарій для адаптації до зміни технологій. Студенти мають навчатись використовувати штучний інтелект відповідально, ефективно та етично. Ці три компоненти стратегічного бачення узгоджуються з зобов'язанням юридичного факультету щодо ретельної юридичної підготовки, новими дослідженнями щодо ролі ШІ в освіті, а також місією Чиказького університету. Відповідно перший рік навчання (перший курс) визнається вирішальним періодом формування студентів-юристів. Він закладає основу для розвитку критичного мислення, навичок юридичного письма та стратегічного судження упродовж всього терміну навчання в юридичній школі та у подальшому професійному житті. Під час навчання на першому курсі цінність наполегливої праці, навіть з концепціями, які є другою натурою для досвідчених юристів, є надзвичайно важливою. Студентський досвід в оцінці якості результатів штучного інтелекту знаходиться на найнижчому рівні. Потреба у співпраці викладачів для створення послідовного, стійкого до штучного інтелекту підходу до педагогіки є особливо гострою в цьому контексті. З цієї причини юридичний факультет приймає правила, які встановлюють узгоджені норми для викладання та оцінювання, стійкого до штучного інтелекту, у всіх розділах першого курсу в усіх основних курсах першого курсу (цивільний процес, делікти, елементи права, договори, майно, кримінальне право, конституційне право, тлумачення статутних норм та транзакційне право). Упродовж 2026–2027 навчального року буде пілотуватись скоординований підхід до аудиторних занять та іспитів в рамках основної навчальної програми. Забороняється використання електронних пристроїв (таких, як ноутбуки, планшети, телефони) в аудиторії. З цієї політики будуть деякі винятки: наприклад, викладачі можуть призначити класних «писарів», які можуть використовувати електронні пристрої для ведення нотаток під час заняття, викладачі можуть дозволити використання електронних пристроїв для певних технологічно підготовлених заходів (таких як інтерактивні опитування в аудиторії), буде забезпечено урахування потреб людей з інвалідністю відповідно до чинного законодавства. Іспити проводитимуться в аудиторії без доступу до інтернету, електронних файлів чи додатків. І найголовніше, буде продовжена давня традиція наголосу на методі Сократа як частині цих курсів. Такий скоординований підхід відображає наш досвід та науковий консенсус щодо того, що активна особиста участь сприяє навчанню. Залежність від пристроїв для ведення нотаток або допомоги у відповідях на запитання, як правило, гальмує рефлексію та міркування. По мірі того, як студенти переходять від базової підготовки з обов'язкових предметів першого рівня до факультативних курсів, потреба в координації між розділами зменшується, а переваги гетерогенності зростають. У навчальній програмі вищого рівня та факультативних курсах, які студенти першого рівня проходять навесні, акцент зміщується на надання рекомендацій та сприяння експериментам: використання методу Сократа, політики заборони пристроїв та іспитів без доступу в аудиторії залишаються, але як правила за замовчуванням, а не як обов'язкові політики. У всіх факультативних курсах ми будемо заохочувати викладачів експериментувати з педагогікою. Деякі методи навчання та оцінювання мають підвищену цінність

як методи, стійкі до штучного інтелекту. Це методи формувального оцінювання - проміжні іспити, групові проекти, усні презентації, взаємний зворотний зв'язок. Водночас сам штучний інтелект створює можливості для нових форм навчання та оцінювання. Наші викладачі вже почали експериментувати з такими інструментами, як користувацькі чат-боти, що служать навчальними посібниками, практичні задачі, згенеровані штучним інтелектом, тощо. Жоден з цих конкретних методів навчання та оцінювання не є обов'язковим, але ми підтримуватимемо експерименти з такими методами. Зростає потреба в курсах із відповідального, ефективного та етичного використання штучного інтелекту. Письмо є надзвичайно важливим для юридичної практики. Більшість юристів не лише займаються значним обсягом письмової роботи, але й сама практика письма культивує глибоке, стійке та критичне мислення. Однак основні способи письма в навчальній програмі вищого рівня — дослідницькі роботи та реакційні роботи — перебувають під тиском у світі, де штучний інтелект може створювати правдоподібні та змістовні академічні роботи без людського втручання, яке передбачається для написання робіт. Це особливо складний виклик. Деякі рішення, такі як вимога щодо написання текстів під наглядом у класі, враховують необхідність розвитку практики, забезпечуючи водночас оригінальні людські зусилля. Однак такі вимоги втрачають важливий аспект письмової практики, який полягає в тривалих та самостійних зусиллях протягом годин, днів і тижнів для створення гарного змістовного твору. Це цінна формувальна вправа для мислителів та юристів, і ми не можемо повністю відмовитися від неї на користь методів письма, які легше застосовувати за допомогою штучного інтелекту. Таким чином, ми розробляємо підхід, який впроваджує елементи дизайну, стійкого до штучного інтелекту, водночас підтримуючи навчання студентів із виконанням амбітних та самостійних письмових проектів. Ключове тут - самостійне дослідження, оригінальні ідеї, врахування відгуків викладачів та ітерація чернеток. Ще одна вимога - всі студенти повинні взяти участь в усному обговоренні своєї роботи (індивідуально або у вигляді презентації в класі у стилі академічного семінару). Усна дискусія передбачатиме відповіді студента на запитання щодо аргументації та висновків. Ця вимога робить письмові роботи більш стійкими до штучного інтелекту, зосереджуючись на перевірці мислення студента та забезпечує розвиток цінних для юридичної практики навичок академічного життя (пояснювати, захищати свої ідеї особисто у в режимі реального часу). Усне обговорення є способом утвердити культуру семінарів та експериментування. Для всіх письмових завдань вищого рівня ми заохочуємо викладачів експериментувати з різними способами структурування письмових завдань, стійкими до штучного інтелекту: класні семінари студентів з написання робіт; підготовка робіт-реакцій або частин довших робіт під наглядом студентів у класі; групові презентації або панельні дискусії студентів на відповідні теми робіт-реакцій; індивідуальне або групове ведення дискусії; індивідуальне обговорення дослідницької роботи з професором поза аудиторією. Існує багато інших можливостей, і сенс експериментів полягає в тому, щоб знайти варіанти, які найкраще гарантують, що наші студенти набудуть навичок письма та

критичного мислення. Основні принципи змін в освіті: 1) забезпечення прозорості, чіткості та пояснення правил щодо ШІ (кожен викладач повинен чітко викласти свою політику щодо ШІ в навчальній програмі курсу та описати цю політику на заняттях); 2) підтримувати обізнаність щодо нових інструментів штучного інтелекту та найкращих практик їх використання (співпраця з випускниками, роботодавцями, технологічними фірмами, навчання викладачів, обмін інформацією про використання ШІ); 3) регулярний перегляд та оновлення правил відповідно до стрімких змін технологій та юридичної практики.

Детальніше:

<https://www.law.uchicago.edu/news/ai-strategy-statement>,
https://www.law.uchicago.edu/sites/default/files/2026-07/UChicago%20AI%20Strategy%20Statement_Final.pdf

Фото: скріншот

РЕЦЕНЗОВАНІ ЖУРНАЛИ ПОТРЕБУЮТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

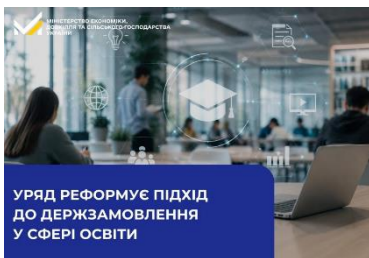
На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Джека Гроува ««Зламана система журналів» потребує державного нагляду, вважає нобелівський лауреат». У ній йдеться про позицію лауреата Нобелівської премії Томаса Зюдгофа щодо нагальної потреби у запровадженні державного регулювання діяльності наукових журналів, які позиціонують себе як рецензовані, а також його оцінка сучасної системи академічного видавництва та механізмів забезпечення якості наукових публікацій. Під час Ліндауської зустрічі нобелівських лауреатів 2026 року професор нейронаук Стенфордського університету, лауреат Нобелівської премії Томас Зюдгоф, заявив, що сучасна система наукових журналів не забезпечує достатньої прозорості та підзвітності. Сьогодні будь-яке видання безперешкодно може називати себе рецензованим, оскільки відсутні загальноновизнані обов'язкові вимоги, які б підтверджували належну якість процедур експертного оцінювання. Мінімальні стандарти для журналів мають встановлювати не видавці, а державні органи. У числі таких вимог має бути обов'язкове оприлюднення рецензій разом зі статтями, а також щорічне опублікування переліку всіх рецензентів, які співпрацювали з журналом. Це дасть можливість науковій спільноті та суспільству переконатися, що оцінювання здійснюють фахівці відповідної кваліфікації. Він проводить аналогію з фармацевтичною галуззю: лікарські засоби можуть виходити на ринок лише після проходження державного регулювання та контролю, тоді як наукові журнали можуть продавати свої видання під виглядом рецензованих без будь-якої зовнішньої перевірки. Для наукового видавничого сектору необхідно створити систему регулювання, подібну до тієї, яку в США здійснює Управління з контролю за продуктами й лікарськими засобами. А спроби галузі самостійно забезпечувати належні стандарти публікаційної етики, наприклад, через Committee on Publication Ethics, він сприймає критично, оскільки організація

насамперед представляє інтереси видавничої індустрії. Також скептично він оцінює діяльність незалежних дослідників, які аналізують уже опубліковані роботи та публікують зауваження на платформі PubPeer. Анонімні коментарі нерідко сприяють формуванню антинаукових настроїв, переслідують авторів через незначні помилки, безпідставно руйнують наукову репутацію, спричиняють втрату цінних результатів досліджень. Він навіть провів історичну паралель із переслідуванням учених за часів Галілея. Та головною проблемою залишається не діяльність окремих критиків, а відсутність єдиних правил функціонування рецензованих журналів. Через це дедалі важче відрізнити авторитетне наукове видання від журналу з низькими стандартами експертизи, внаслідок чого суспільство втрачає здатність оцінювати достовірність опублікованих результатів, а довіра до науки поступово послаблюється. Тому будь-який журнал, що заявляє про рецензування, повинен мати документальні підтвердження проходження цієї процедури та нести відповідальність за її якість. Сучасній системі наукового видавництва необхідна прозора нормативна основа, яка забезпечить зрозумілі правила для всіх учасників процесу та дозволить чітко відрізнити дійсно рецензовані публікації від тих, що лише декларують відповідність заявленим стандартам. Стаття порушує актуальну дискусію про майбутнє академічного рецензування, баланс між саморегулюванням наукової спільноти та державним наглядом, а також про механізми зміцнення суспільної довіри до результатів наукових досліджень.

Детальніше: <https://www.timeshighereducation.com/news/broken-journal-system-needs-government-oversight-says-nobelista>

Фото: pixabay.com

РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖЗАМОВЛЕННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ

Кабінет Міністрів України ухвалив рішення щодо формування в Україні державного замовлення на підготовку фахівців на основі довгострокового прогнозу потреб ринку праці. Відповідна постанова від 13 липня 2026 року № 906 розміщена на урядовому порталі. Документ започатковує реформу державного замовлення у сфері освіти: відтепер його формування

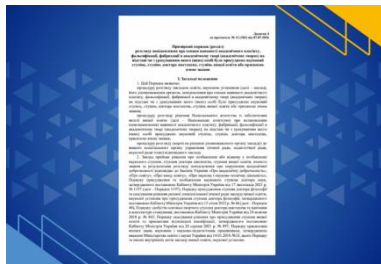
базуватиметься не лише на пропозиціях державних замовників, а насамперед - на прогнозі того, яких фахівців потребуватиме економіка України у майбутньому. Це перший в Україні довгостроковий прогноз потреб економіки у фахівцях, підготовлений на основі економічного моделювання. Наразі український ринок праці характеризується суттєвим структурним дисбалансом: попит роботодавців і пропозиція робочої сили не співпадають, має місце невідповідність знань, навичок і кваліфікацій потребам реальної економіки. Для подолання цього дисбалансу необхідно системно прогнозувати, які фахівці та компетентності будуть потрібні Україні у найближчі роки та відповідно адаптувати систему освіти. Новий підхід буде застосовано до державного

замовлення на 2026-2027 роки. Постанова запроваджує три взаємопов'язані елементи нового підходу до формування державного замовлення: довгострокове прогнозування потреб ринку праці; оцінювання потреб економіки у нових фахівцях; новий підхід до формування державного замовлення. Надалі прогноз планується оновлювати на регулярній основі, щоб державне замовлення могло оперативно реагувати на зміни в економіці та на ринку праці. Довгострокова мета реформи - зробити прогноз потреб ринку праці відкритим і доступним інструментом для держави, закладів освіти, роботодавців і майбутніх вступників.

Детальніше: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-reformuie-pidkhid-do-derzhzamovlennia-u-sferi-osvity>, <https://me.gov.ua/News/Detail/83ab1339-654c-408d-a96f-5756aa383013?lang=uk-UA&title=UriadReformuPidkhidDoDerzhzamovlenniaUSferiOsviti>,
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/906-2026-%D0%BF#Text>

Фото: скріншот

ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ОЗНАКИ НАЯВНОСТІ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ, ФАЛЬСИФІКАЦІЇ, ФАБРИКАЦІЇ В АКАДЕМІЧНОМУ ТВОРІ

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти затвердило «Примірний порядок (розділ) розгляду повідомлення про ознаки наявності академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації в академічному творі (академічних творах) на підставі чи з урахуванням якого (яких) особі було присуджено науковий ступінь, ступінь доктора мистецтва, ступінь вищої освіти або присвоєно вчене звання». Документ визначає процедуру розгляду закладом освіти, науковою установою, його уповноваженим органом, повідомлення про ознаки наявності академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації в академічному творі (академічних творах) на підставі чи з урахуванням якого (яких) особі було присуджено науковий ступінь, ступінь доктора мистецтва, ступінь вищої освіти або присвоєно вчене звання; процедуру розгляду рішення НАЗЯВО про встановлення (невстановлення) наявності академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації в академічному творі (академічних творах), на підставі чи з урахуванням якого (яких) особі присуджено науковий ступінь, ступінь доктора мистецтва, присвоєно вчене звання; процедуру розгляду скарги на рішення уповноваженого органу. НАЗЯВО рекомендує закладам вищої освіти та науковим установам використовувати цей «Примірний порядок...» у своїй практичній діяльності під час розбудови внутрішніх систем забезпечення академічної доброчесності та врегулювання процедур розгляду відповідних повідомлень.

Детальніше:

<https://naqa.gov.ua/2026/07/%d0%b7%d0%b0%d1%82%d0%b2%d0%b5%d1%80%d0%b4%d0%b6%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d0%bc%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%be%d0%b3%d0%be-%d0%bf%d0%be%d1%80%d1%8f%d0%b4%d0%ba%d1%83-%d1%80%d0%be%d0%b7/>,

<https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2026/07/%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA-4-%D0%B4%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%83-%E2%84%96-12-103-%D0%B2%D1%96%D0%B4-07.07.2026.pdf>

Фото: НАЗЯВО

ЯК ЗМІЦНИТИ ДОВІРУ ДО УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ДИПЛОМІВ? СЛІД ПЕРЕВІРЯТИ НЕ ПРОЦЕДУРИ, А РЕАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Алана Фінкеля «Університети слід перевіряти на предмет досягнення результатів навчання». У ній автор розмірковує над тим, як стрімке поширення генеративного штучного інтелекту змінює підходи до оцінювання якості вищої освіти і пропонує запровадити незалежний аудит, який підтверджував би, що випускники дійсно опанували компетентності, передбачені освітніми програмами. Наразі традиційні механізми забезпечення якості все менше відповідають новим реаліям, в яких студенти широко використовують генеративний штучний інтелект під час навчання. Якщо раніше основна увага приділялася організації освітнього процесу, змісту програм і дотриманню встановлених процедур, то сьогодні ключовим питанням стає підтвердження того, що студент дійсно досяг визначених результатів навчання незалежно від інструментів, які використовувалися під час підготовки. Автор наголошує, що університетські дипломи мають залишатися суспільною гарантією сформованих знань і компетентностей. Зовнішнє забезпечення якості має оцінювати не лише відповідність освітнього процесу нормативним вимогам, а й фактичне досягнення випускниками результатів навчання, - університет має нести відповідальність за кінцевий результат. Боротьба з використанням ШІ й спроби повністю його заборонити в навчальній аудиторії навряд чи можуть стати довгостроковим рішенням. Необхідно переосмислити систему оцінювання, зосередившись на компетентностях здобувача освіти в умовах контрольованого оцінювання. Рішенням може стати запровадження незалежної системи міжнародного аудиту результатів навчання. Йдеться не про перевірку окремих студентів зовнішніми аудиторами, а про оцінювання того, наскільки ефективно сам університет забезпечує достовірність власної системи оцінювання та відповідність присвоєної кваліфікації реальному рівню

підготовки. Тоді студенти отримуватимуть диплом, цінність якого підтверджена незалежною оцінкою; роботодавці матимуть більше упевненості у професійній підготовці випускників; університети отримають можливість зміцнити власну репутацію; а суспільство — додаткові гарантії того, що система вищої освіти ефективно виконує свою місію. Університети мають приділяти більше уваги розвитку критичного мислення, здатності аналізувати інформацію, аргументувати власну позицію, приймати обґрунтовані рішення та застосовувати знання в нових ситуаціях. Саме такі компетентності повинні стати основою сучасних результатів навчання. Автор пропонує переосмислити саму філософію зовнішнього забезпечення якості вищої освіти: якщо сьогодні системи акредитації переважно оцінюють організацію освітнього процесу та відповідність установленим вимогам, то надалі акцент має зміститись на підтвердження реальних освітніх результатів.

Детальніше: <https://www.timeshighereducation.com/opinion/universities-should-be-audited-whether-learning-outcomes-are-met>

Фото: pixabay.com

ШІ-ПОМІЧНИК НА ПОРТАЛІ НРАТ: РОЗУМНИЙ ПОШУК ТА НАВІГАЦІЯ

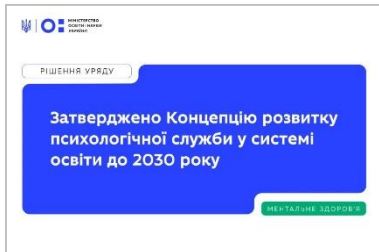
Цифрова інфраструктура відкритої науки вимагає швидких рішень та ефективного управління великими масивами інформації. Щоб зробити взаємодію з ресурсами Національного репозитарію академічних текстів (НРАТ) ще більш комфортною, на офіційному вебпорталі розпочинає роботу інтерактивний ШІ-помічник. Цифровий інструмент на основі штучного інтелекту створений для оперативної підтримки науковців, освітян, експертів та всіх користувачів платформи. Основне його завдання - спростити навігацію порталом, зробити використання його можливостей більш зручним та ефективним для відвідувачів та користувачів. Система працює у форматі діалогового вікна і здатна надавати точні й структуровані відповіді на широке коло організаційних і процедурних запитань. Зокрема, він допоможе оперативно зорієнтуватися в тому, як здійснити реєстрацію та авторизацію (покроковий супровід створення кабінету, налаштування профілю користувача тощо); розкаже про наявні на порталі цифрові сервіси та переваги їх застосування; надасть консультацію щодо інформаційної інтеграції НРАТ із локальними репозитаріями, правил подання та оприлюднення матеріалів. Завдяки автоматизації базових запитів відвідувачі portalу зможуть отримувати необхідні підказки миттєво, у режимі 24/7, що дозволить службі технічної підтримки НРАТ більше часу приділяти індивідуальній комунікації в рамках вирішення нестандартних питань. Упровадження інтелектуальних агентів є черговим кроком у розвитку Нацрепозитарію в рамках загальної стратегії розвитку цифрової грамотності, розширення доступу до наукових знань та

формування прозорого і зручного дослідницького простору. Новий сервіс уже доступний в режимі бета-тестування на головній сторінці вебпорталу НРАТ.

Детальніше: <https://nrat.ukrintei.ua>, <https://nrat.ukrintei.ua/service-updates/>

Фото: НРАТ

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ

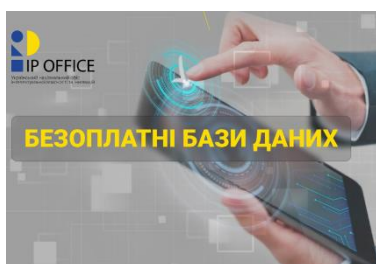
Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію розвитку психологічної служби в системі освіти на період до 2030 року. Відповідне розпорядження від 15 липня 2026 р. N 705-р визначає стратегічні напрями розвитку психологічної служби і передбачає створення цілісної, доступної та стійкої системи психосоціальної та психологічної допомоги для всіх учасників освітнього процесу. Концепція передбачає перехід від реагування на окремі випадки до системної моделі підтримки, інтегрованої в освітній процес. Вона має забезпечити раннє виявлення психоемоційних труднощів, безперервність допомоги, взаємодію із закладами охорони здоров'я та надавачами соціальних послуг, а також узгодженість із державною політикою у сфері психічного здоров'я. Нова модель психологічної служби ґрунтується на чотирьох взаємопов'язаних рівнях надання психосоціальної та психологічної допомоги. Перший рівень передбачає створення психологічно безпечного освітнього середовища; другий - базову психосоціальну та психологічну допомогу; третій охоплює цілеспрямовану допомогу, яку надаватимуть практичні психологи та соціальні педагоги; четвертий передбачає взаємодію із системою охорони психічного здоров'я. Реалізація Концепції передбачає оновлення нормативної бази та професійних стандартів, розвиток системи супервізії для працівників психологічної служби, перегляд підходів до визначення навантаження, цифровізацію роботи служби, запровадження електронного кабінету працівника психологічної служби й удосконалення механізмів міжсекторальної взаємодії. Очікується, що впровадження концепції сприятиме формуванню безпечного освітнього середовища, зменшенню проявів насильства та булінгу, розвитку соціально-емоційних навичок здобувачів освіти, підвищенню доступності психосоціальної та психологічної допомоги, а також зміцненню кадрової спроможності психологічної служби в системі освіти.

Детальніше: <https://mon.gov.ua/news/opryliudneno-kontseptsiiu-rozvytku-psykholohichnoi-sluzhby-v-systemi-osvity-do-2030-roku>,
<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/6a5/8fb/829/6a58fb8295661867369477.pdf>,

<https://ips.ligazakon.net/document/KR260705>

Фото: МОН

ОНОВЛЕНО ПЕРЕЛІКИ БЕЗОПЛАТНИХ БАЗ ДАНИХ ПАТЕНТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА НЕПАТЕНТНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

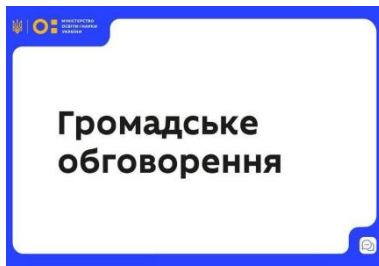

Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій оприлюднив оновлені переліки безоплатних баз даних патентної документації і непатентної літератури, що можуть бути використані під час проведення патентно-інформаційних досліджень. Зокрема, до нього увійшов перелік баз даних об'єктів промислової власності зарубіжних патентних відомств, до яких надається безоплатний доступ в мережі інтернет. Він містить актуальні бази даних об'єктів промислової власності патентних відомств країн світу та міжнародних організацій, а саме: актуальні зарубіжні пошукові системи щодо об'єктів промислової власності; офіційні бюлетені з відомостями з питань промислової/інтелектуальної власності; пошукові портали; онлайн-сервіси; а також іншу корисну інформацію. Другий перелік охоплює науково-технічні бази даних та довідкові ресурси із посиланнями на політематичні бази даних та пошукові системи; ресурси в галузях медицини та біології, хімії, фізики та екології, комп'ютерних технологій, сільського господарства, інженерії. Третій перелік містить загальнодоступні інформаційні ресурси патентної документації: Європейського патентного відомства (ESPACENET, Європейський патентний реєстр, Європейський сервер публікацій); Всесвітньої організації інтелектуальної власності (PATENTSCOPE, WIPO INSPIRE, Pat-INFORMED); Відомства з патентів і торговельних марок Німеччини (DEPATISnet); Відомства США з патентів та торговельних марок (USPTO Patent Public Search); Google Patents – безкоштовної платформи від Google, де можна шукати патенти та патентні заявки з усього світу; Global Dossier – набір бізнес-послуг, що розробляються відомствами IP5 (USPTO, EPO, JPO, KIPO та SIPO); список цитувань «Citation List» від Глобального дос'є USPTO; The Medicines Patent Pool (MedsPaL); Європейського інституту біоінформатики (EMBL-EBI); китайський Patent Guru Inc.

Детальніше: <https://portal.nipo.gov.ua/uk/news/free-databases-information-updated>,
<https://portal.nipo.gov.ua/files/uploads/Portal/Pages/Korystuvacham-patentnoi-informatsii/files/pereliky-webresursy/perelik-bd-pat-vidomstv-072026.pdf>,
<https://portal.nipo.gov.ua/files/uploads/Portal/Pages/Korystuvacham-patentnoi-informatsii/files/pereliky-webresursy/perelik-nt-bd-072026.pdf>,
<https://portal.nipo.gov.ua/files/uploads/Portal/Pages/Korystuvacham-patentnoi-informatsii/files/pereliky-webresursy/perelik-inf-res-pat-dok-072026.pdf>,
<https://portal.nipo.gov.ua/uk/links>, <https://portal.nipo.gov.ua/uk/links>

Фото: IP-офіс

ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ ПРОЄКТУ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТРЕТЬОГО РІВНЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ G7

Міністерство освіти і науки України пропонує до громадського обговорення проєкт стандарту вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності G7 «Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка» галузі знань G «Інженерія, виробництво та будівництво». Проєкт містить загальну характеристику, вимоги щодо обсягу кредитів ЄКТС, необхідного для здобуття відповідного рівня освіти, мінімальний обсяг практичної підготовки для освітньо-професійних програм, опис предметної області, перелік обов'язкових компетентностей випускника, загальні компетентності, форму атестації, перелік нормативних документів для спеціальності. Дія стандарту поширюватиметься на здобувачів вищої освіти та заклади вищої освіти. Його упровадження забезпечить встановлення рамкових вимог до освітніх програм та компетентностей здобувачів освіти. Зауваження та пропозиції до проєкту стандарту можна подати до 7 серпня 2026 року.

Детальніше: <https://mon.gov.ua/news/mon-proponuie-do-hromadskoho-obhovorennia-proiekt-standartu-vyshchoi-osvity-tretoho-rivnia-zi-spetsialnosti-g7-avtomatyzatsiia-kompiuterno-intehrovani-tekhnologii-ta-robototekhnika>

Фото: МОН

ЗАМІСТЬ СПРАВЖНЬОЇ ОСВІТИ - МЕТАКОГНІТИВНІ ЛІНОЩІ, ФОРМАЛІЗМ ТА ПОРОЖНІ АУДИТОРІЇ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Маріо Сеновільї та Елени Лікете «Порожні лекційні аудиторії є наслідком спотвореного ставлення студентів до необхідних зусиль». У ній автори стверджують, що різке скорочення відвідуваності занять у сучасних університетах не можна пояснити лише появою генеративного штучного інтелекту або економічними труднощами студентів. Проблема має значно глибші культурні та соціальні причини. Не можна пояснювати масове невідвідування занять поширенням генеративного штучного інтелекту, адже різке зростання прогулів розпочалося у 2020 році під час пандемії, тоді як ChatGPT став широко доступним лише наприкінці 2022 року. Якби студенти активно використовували генеративні моделі для самостійної підготовки, вони приходили б на практичні заняття із певним рівнем опрацювання матеріалу. Але насправді ті, хто пропускає лекції, зазвичай не читають рекомендованої літератури, не виконують підготовчої роботи та не демонструють готовності взяти участь в обговоренні. Проблема - не в заміні людських зусиль технологіями, а у відмові від цих зусиль. Зв'язок між регулярним відвідуванням занять та успішністю навчання залишається таким самим сильним, як і раніше. Університети зробили пропуск

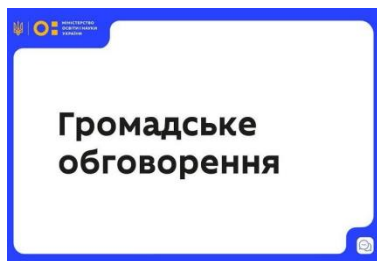
занять практично безнаслідковим завдяки доступності записів лекцій, презентацій та інших електронних матеріалів. За таких умов відвідування дедалі частіше сприймається як необов'язковий елемент навчання. Використання ГШІ може створювати ілюзію навчання, але у студентів не формується глибокого розуміння матеріалу, а короткострокове поліпшення результатів не супроводжується розвитком здатності самостійно застосовувати набуті знання

(явище «метакогнітивних лінощів»). Дослідження свідчать про переваги рукописного конспектування, оскільки сам процес осмислення й переказу інформації є важливою складовою навчання. Сучасна система вищої освіти упродовж останніх десятиліть послідовно усувала труднощі, які раніше були невід'ємною частиною навчального процесу. Записи лекцій замінили обов'язкову присутність, презентації — ведення конспектів, а окремі форми групової роботи — індивідуальну відповідальність. Кожне таке рішення окремо мало раціональне підґрунтя, однак у сукупності вони поступово послабили роль особистих зусиль у навчанні. Крім того університетські системи оцінювання все частіше стимулюють викладачів до зниження академічних вимог, оскільки більш суворі стандарти негативно позначаються на студентських оцінках їхньої роботи. Звісно, системі освіти необхідно адаптуватись до епохи генеративного штучного інтелекту, але одні лише технологічні чи методичні зміни не розв'яжуть проблему. Необхідно виховувати повагу до інтелектуальної праці, відповідального ставлення до навчання та мотивувати студентів систематично працювати над собою.

Детальніше: <https://www.timeshighereducation.com/opinion/empty-lectures-stem-students-fractured-relationship-effort>

Фото: pixabay.com

ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ ПРОЄКТУ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТРЕТЬОГО РІВНЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТ

Міністерство освіти і науки пропонує до громадського обговорення проєкт стандарту вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності D3 Менеджмент галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право». Проєкт містить загальну характеристику, вимоги щодо обсягу кредитів ЄКТС, необхідного для здобуття відповідного рівня освіти, мінімальний обсяг практичної підготовки для освітньо-професійних програм, опис предметної області, перелік обов'язкових компетентностей випускника, загальні компетентності, форму атестації, перелік нормативних документів для спеціальності. Дія стандарту поширюватиметься на здобувачів вищої освіти та заклади вищої освіти. Його упровадження забезпечить встановлення рамок вимог до освітніх програм та компетентностей здобувачів освіти. Зауваження та пропозиції до проєкту стандарту можна подати до 7 серпня 2026 року.

Детальніше: <https://mon.gov.ua/news/mon-proponuie-do-hromadskoho-obhovorennia-proiekt-standartu-vyshchoi-osvity-vyshchoi-osvity-tretoho-osvitno-naukovoho-rivnia-zi-spetsialnosti-d3-menedzhment>, <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/gromadske-obgovorennya/2026/07/21/d3-phd.docx>

Фото: МОН

ЯК ПРОТИДІЯТИ ДОМІНУВАННЮ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ?

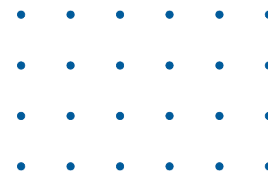

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Джека Гроува «Бернем закликав покласти край домінуванню університетів в освітній системі». У ній ідеться про ідею Енді Бернема про перегляд співвідношення між університетською та професійною освітою у Великій Британії та створення системи, що забезпечуватиме молоді більш широкий вибір освітніх та кар'єрних траєкторій. Британська система тривалий в якості пріоритету мала університетську освіту, а шляхи професійного розвитку не отримували достатньої підтримки. Така модель більше не відповідає сучасним потребам економіки та ринку праці, які потребують висококваліфікованих фахівців різного рівня. Внесок університетів у розвиток науки, економіки та регіонів – вагомий, але університетський шлях не повинен розглядатися як єдиний або безумовно найпрестижніший варіант після завершення школи. Молоді люди повинні мати рівноцінний доступ до якісної професійної освіти, стажувань, програм учнівства та інших форм підготовки. Тому державна політика має забезпечувати однакову суспільну цінність як університетських дипломів, так і професійних кваліфікацій, щоб молоді люди могли обирати освітню траєкторію відповідно до власних здібностей і професійних планів, а не під впливом суспільних стереотипів. У Великому Манчестері реалізуються ініціативи зі створення більш інтегрованої системи освіти та професійної підготовки. Регіон прагне поєднати діяльність шкіл, коледжів, університетів, роботодавців і місцевої влади, щоб забезпечити молоді зрозумілі та взаємопов'язані маршрути переходу від навчання до професійної діяльності. У центрі дискусії - питання поєднання традиційно сильного університетського сектору і сектору професійної освіти з підготовки кадрів для сучасної економіки.

Детальніше: <https://www.timeshighereducation.com/news/burnham-end-dominance-universities-education-system>

Фото: pixabay.com

4. Наукові заходи

ПРОБЛЕМА САМОЦИТУВАННЯ: ЯК ВИДАВЦІ МОЖУТЬ ЗАХИСТИТИ СВОЇ ЖУРНАЛИ

27 липня 2026 року відбудеться вебінар «Проблема самоцитування: як видавці можуть захистити свої журнали у великих масштабах». Захід покликаний у комплексі розглянути проблему самоцитування та обговорити, як Dimensions Citation Check може допомогти у вирішенні цієї проблеми, яка стає дедалі більшою проблемою для видавців, негативно впливає на імідж журналів, їхню індексацію тощо. Планується розглянути ландшафт цілісності досліджень та проблеми, з якими стикаються видавці під час оцінювання самоцитування; розібрати на практичних прикладах як новий інструмент редакційної підтримки Dimensions Citation Check може забезпечити швидкий та об'єктивний сигнал про ризик самоцитування публікацій; обговорити роль цитування в сучасному ландшафті доброчесності досліджень. Організатор – Dimensions.

Детальніше: <https://www.dimensions.ai/webinars/>,
<https://www.dimensions.ai/products/all-products/dimensions-citation-check/>,
<https://www.dimensions.ai/webinars/the-self-citation-problem-how-publishers-can-protect-their-journals-at-scale/>

Фото: скріншот

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ І ПРАКТИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ, ВИВЧЕННЯ ТА ПРОМОЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

20-23 серпня 2026 року у змішаному форматі відбудеться всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Міждисциплінарні підходи і практики збереження, вивчення та промоції культурної спадщини». Вона стане площадкою для обговорення актуальних проблем розвитку культурної, освітньої та наукової діяльності та напрацювання міждисциплінарних підходів до збереження, вивчення та промоції культурної спадщини України, міжсекторальної взаємодії та міжнародного партнерства у цій сфері. Планується розглянути наступні питання: міждисциплінарні підходи до збереження та вивчення культурної

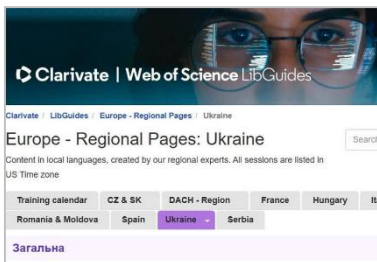
спадщини: теорія і практика; культурна спадщина в умовах війни: загрози, виклики та стратегії захисту; інституції пам'яті як осередки дослідження, збереження та промоції культурної спадщини; міжнародне партнерство та культурна дипломатія як інструменти захисту і промоції спадщини; регіональна та локальна спадщина в загальноукраїнському і світовому контексті; краєзнавчі дослідження як складова вивчення культурної спадщини; цифрові технології у збереженні, вивченні та популяризації культурної спадщини; нематеріальна культурна спадщина: документування, збереження та передача традицій. Організатори: Міністерство культури України, Державна архівна служба України, Одеська національна наукова бібліотека, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, ВГО «Українська бібліотечна асоціація», ГО «Одеське етнологічне товариство», ВГО «Бібліополіс».

Детальніше:

<https://ula.org.ua/novyny-ta-podii/podii/icalrepeat.detail/2026/08/20/3781/-/vseukrainska-naukovo-praktychna-konferentsiia-z-mizhnarodnoiu-uchastiu-mizhdystsyplynarni-pidkhody-i-praktyky-zberezhenia-vyvchennia-ta-promotsii-kul>

Фото: скріншот

КОМПЛЕКСНИЙ ПОШУК У WEB OF SCIENCE

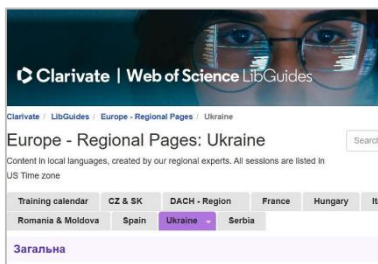
27 серпня 2026 року відбудеться вебінар «Комплексний пошук у Web of Science: можливості спеціалізованих баз даних». Захід покликаний познайомити слухачів з низкою спеціалізованих баз даних, що містять дисертації, патенти, препринти, набори даних, інформацію про гранти, нормативні документи та інші типи наукового контенту на платформі Web of Science. Планується розглянути, як формуються різноманітні наукові бази у WoS, який контент у них представлений, чим він відрізняється від Core Collection; продемонструвати можливості пошуку та аналізу цих ресурсів; обговорити можливості використання наукових баз для проведення досліджень, пошуку партнерів і підготовки публікацій. Організатор – Clarivate.

Детальніше: <https://clarivate.libguides.com/europe/ukraine>,

https://us02web.zoom.us/webinar/register/WN_1imFlTEfQVKrZlu0yaRSNw

Фото: скріншот

УНІВЕРСИТЕТСЬКІ РЕЙТИНГИ: ЯК У СВІТІ ОЦІНЮЮТЬ ЗВО

10 вересня 2026 року відбудеться вебінар «Університетські рейтинги: як оцінюють заклади вищої освіти у світі». Він стане площадкою для обговорення університетських рейтингів, які стали не лише інструментом оцінювання, а й важливим орієнтиром для стратегічного планування, розвитку наукової діяльності і підвищення міжнародної видимості установи. Під час заходу планується розглянути основні світові рейтинги, їхню методологію, джерела даних і показники, які визначають позиції університетів; відмінності у рейтингах THE, QS, ARWU та інших; які наукометричні показники використовуються під час оцінювання ЗВО; як дані Web of Science та InCites застосовуються у рейтингових дослідженнях; як можна підвищити міжнародну видимість та конкурентоспроможність університету. Організатор – Clarivate.

Детальніше: <https://clarivate.libguides.com/europe/ukraine>,

https://us02web.zoom.us/webinar/register/WN_d2PYgjueTT6KD-LVFH6tV

Фото: скріншот

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТЕРМОМЕХАНІКИ

6–8 жовтня 2026 року відбудеться міжнародна наукова конференція «Сучасні проблеми термомеханіки». Захід покликаний стати площадкою для обговорення новітніх досягнень фундаментальних і прикладних досліджень у галузі термомеханіки. Планується проведення серії міні-симпозіумів «Математичне моделювання в механіці зв'язаних полів», «Математичні методи механіки і термомеханіки», «Оптимізація в термомеханіці». Організатор - Інститут прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С. Підстригача НАН України.

Детальніше: <http://iapmm.lviv.ua/cpt2026/index.html>,

<https://www.nas.gov.ua/storage/editor/files/cpt2026-fist-call.pdf>,

Фото: скріншот

НАНОТЕХНОЛОГІЇ В РЕПРОДУКЦІЇ ТВАРИН ТА ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ

15–16 жовтня 2026 року в онлайн-форматі відбудеться міжнародна науково-практична конференція «Нанотехнології в репродукції тварин та ветеринарній медицині». Вона стане площадкою для обговорення актуальних питань розвитку нанотехнологій, матеріалознавства, біомедицини, ветеринарної медицини та суміжних наук. Планується зосередити увагу на наступних наукових напрямках: біологічно активні наноматеріали на основі ванадатів рідкісноземельних елементів; технології синтезу та керування властивостями біологічно активних наноматеріалів; доклінічні дослідження наночастинок як складових ветеринарних препаратів і кормових добавок; застосування нанотехнологій у репродуктології тварин та суміжних галузях; клінічне впровадження наноматеріалів та актуальні проблеми ветеринарної медицини. Організатори: Державний біотехнологічний університет, Національна академія наук України, НТК «Інститут монокристалів» НАН України, Інститут сцинтиляційних матеріалів НАН України, Національна академія аграрних наук України, ННЦ «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» НААН України.

Детальніше: <https://www.nas.gov.ua/news/mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferenciya-nanotehnologi-v-reprodukci-tvarin-ta-veterinarniy-medicini-anons>,
<https://www.nas.gov.ua/storage/editor/files/informaciinii-list-miznarodna-naukovo-prakticna-konferenciya-nanotexnologiyi-v-reprodukciyi-tvarin-ta-veterinarnoyi-medicini.pdf>

Фото: організатори

Дякуємо Вам за підписку на дайджест інформаційних матеріалів НРАТ. Він створюється в рамках реалізації проєкту Національного репозитарію академічних текстів, який фінансується Міністерством освіти і науки України. Цільова аудиторія - науковці, освітяни, інноватори, здобувачі вищої освіти, автори і редактори наукових фахових видань, прихильники відкритої науки та відкритого доступу.

У щоденному режимі ця інформація оприлюднюється на офіційному вебпорталі Нацрепозитарію та сторінках НРАТ у соціальних мережах:

<https://nrat.ukrintei.ua/category/usi-novyny-na-portali/>,

<https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-zahody/>

https://www.facebook.com/groups/578991159108587/?sorting_setting=CHRONOLOGICAL,

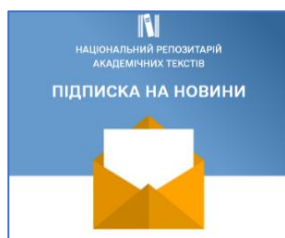
<https://t.me/NationalRepository>,

<https://invite.viber.com/?g2=AQBNMJ1iDNPI403rQ2x%2FeMt0spQItYQzEroTVETPdJIh2K97EhrByGTLtwG%2FP70p>

<https://mastodon.social/@nrat>

https://www.threads.com/@nrat_ukrintei

<https://bsky.app/profile/nrat-portal.bsky.social>

Усі бажаючі можуть оформити підписку на повідомлення про події, документи і заходи, які публікуються на ресурсах Нацрепозитарію. Для цього на головній сторінці вебпорталу у сервісі «підписка» достатньо обрати зручну періодичність повідомлень (щодня або раз на тиждень) та цільову спрямованість (науковцям, освітянам, інноваторам).

Детальніше: <https://nrat.ukrintei.ua/newsletter-list/>, <https://nrat.ukrintei.ua>